

MODELOVÁNÍ INFORMAČNÍHO MANAGEMENTU JAKO APLIKOVANÉ DISCIPLÍNY V ŘÍZENÍ BEZPEČNOSTI

Milan Kný

Katedra policejního managementu a informatiky
Fakulta bezpečnostního managementu
Policejní akademie ČR v Praze,
kny@polac.cz

ÚVOD

Cílem příspěvku je nejen připustit, že je užitečné vyučovat modelování, také modelování systémů ve výuce používat, ale rovněž modelovat výuku (Model 1). Vše se zdá samozřejmé, je však třeba upozornit nejen na zobecnitelné principy, ale také na diferencované objekty, ke kterým se přistupuje specificky. Modelování aplikačních oborů by mohlo být prospěšné praxi tak, jako je úlohou užitého umění zhodnocovat umění originální, jež je původním vzorem.

Zvláštní pozornost věnujeme informačnímu managementu, který je v systémových souvislostech možno vidět jako aplikovaný management a zároveň jako aplikovatelný na oblast řízení bezpečnosti.

Některé studijní obory se těmito otázkami zabývají nebo by se jimi jejich projektanti měli zabývat.

DYNAMICKÝ MODEL ROZHODOVÁNÍ

„Na počátku byla myšlenka...“ – rouhačská parafráze myšlenkou nahrazuje „slovo“.

Mnohé **modelové představy** nejsou v počátečním ideovém stádiu algoritmizovatelné a přílišná **formalizace** by byla násilná a předčasná. Přesto však **systémový rozvoj představ** o řešení problému je pro další krok užitečný. Ve vývoji „**vznik**“ často nezačíná **identifikací problému**, ale je již svým způsobem podmiňován předchozím utvářením „**nového**“ **v rámci dříve existujících** organizmů. Gotický objekt například vystavěli na zříceninách či základech románských, z antických „základů“ vznikla naše moderní kultura. Postupem doby se nabalují další determinanty z aktuální situace.

Teorie rozhodování i rozhodování jako **manažerská funkce** rozlišuje mezi subjektivním aktem **rozhodnutí** a mezi objektivizovatelným rozhodovacím **procesem**, který má několik fází. Subjektivní část bývá spíše racionální nebo spíše intuitivní, podle osobnosti manažera. Objektivní část dobře strukturovatelných témat bývá podporována propracovanými rozhodovacími modely. Obdobou postupu **manažerského rozhodování** je postup při **řešení jakéhokoli problému** profesionálního týmu nebo privátního jedince. Objeví se problém, který máme řešit, je třeba ho identifikovat, pojmenovat, v mozku eluminuje představa („aha“ efekt) rizika nebezpečí nebo příležitosti. Proces končí nalezením řešení.

Archetypální instinkt co činit nebo akceptace známého postupu přes návazné body struktury řešení problému nebo rozhodovacího procesu vede řešitele, manažera dále.

Když analyzujeme problém, formulujeme **možnosti** v souvislostech, případně definujeme alternativy či **varianty** – pokračujeme v řešení problému obdobně jako v rozhodovacím procesu. Kritéria v racionálním rozhodování pomohou k formálnímu doporučení optimální možnosti. Přichází nezaměnitelný lidský činitel – manažer, rozhodovatel, se svou odpovědností a vybere optimální variantu – v dané situaci nejvhodnější řešení ze všech doporučených nebo potvrdí tu jedinou „super“. Může se stát, že manažer doplní další kritérium např. z oblasti měkkých – sociálních omezení a změní tím rozhodnutí. Modelový stereotyp obvyklých fází procesu je obsahem měnitelný v celém průběhu praxe rozhodování. Po **přijetí rozhodnutí** je fáze ukončena a také celý proces a přicházejí další kroky implementační.

V případě rozhodování o přijetí modelu Národní knihovny si uvědomíme, že rozhodovací procesy mohou mít celý řetězec dalších návazných procesů, dokud nedojde k závěru realizace. V praxi právě zde jsou rizika, aby model nezůstal nerealizován. Návrat k subjektivismu pozorujeme vždy, dříve či později, negativně či pozitivně. Zde jsou meze modelování v managementu a v soft – klimatu všeobecně platné. Modely jsou zde pouze nástrojem. Dlužno dodat, že současnost nabízí množství precizovaných modelů v softwarové podpoře managementu, např. v organizaci a komunikaci s písemnostmi. Nicméně stejně jako před 40 lety při rozhodování o přeložkách podzemních sítí trasy „C“ pražského metra metodou větvených grafů nakonec rozhodne člověk, někdy i politik a také špatně.

MODELÝ NEHMOTNÝCH JEVŮ

Uvážíme-li, že evoluční i podstatné přetržité dynamické pochody mění minulé v budoucí v hmotném prostředí, proč by stejné procesy neměly inspirovat v oblasti duchovní nebo intelektuální. Logické či systémové myšlení může být přínosné tam, kde se má problém uchopit s cílovým záměrem. Vědní disciplíny, nová témata nebo aplikované předměty výuky vznikají často nápodobou struktury již jinde akreditovaných programů a oborů, na jejichž základě jsou utvářeny.

Inženýři měli raději modely technické, hmotné, byly názorné. Názorné modely nás učily seznamovat se s anatómií a dynamikou v organismech. V minulých „SP“ nám byly připomenuty „myšlenkové mapy“, jako modely systémů, modelující systémy. V životě se vytvářejí **modely chování**. Záměrné modely chování **jako vzor** bývají např. předmětem výcviku pro zásah kriminalistů proti pachatelům.

Psychické, mentální, intelektuální, znalostní modely či obrazy nalézáme v oblasti individuální – „mikro“. Obdobné³ pro větší rozměr, vyšší etáže vlivu existují v oblasti hromadné – „makro“. Kde vzniká „nápad“ u jednotlivce, **názor a postoj** u kolektivu není zcela „kauzalizovatelné“. Utváření modelů, modelových představ, tedy mají zdroje v živelných turbulentních sférách i v systémově řízeném modelování. Kombinaci lze spatřovat např. v modelových konceptech po vyhodnocení metod typu brainstorming.

Jakmile „nápad“ z individuální výzkumné práce vstoupí prostřednictvím kolektivního odborného uznání do vědy, stává se **novým poznatkem** platným do doby jeho negace. Rozvoj odvětví odborné praxe a vědních disciplín tak nějak zřejmě postupuje.

³ V díle C.G.Junga viz „kolektivní vědomí“ a „kolektivní nevědomí“.

Mohli bychom si přát, aby systémové přístupy při rozvoji **edukačních oborů** a při rozvoji aplikovaných vědních částí sehrály větší roli. Často právě naopak se uplatňuje **náhoda** ve fázi, kdy má jít již o systematiku.

Rozdělené kompetence různým subjektům ve věcech cílově společných strategických zájmů vyššího (např. státního) zájmu vedou k disharmonii i v praktické oblasti. Praktické vědy jsou toho odrazem. Pokud by aplikovaná věda a výzkum měla vytvářet předobraz hospodářské a společenské praxe, mohlo by modelování více pomoci. Vzácně to v ideální praxi i nastane, často však následně zasáhne negativní šum v procesu implementace. Má podobu *kupř. politických zájmů* a zapůsobí prostřednictvím **filtru moci**⁴ a individuálních zájmů subjektů.

MODELOVÁNÍ STUDIJNÍCH OBORŮ

Akreditovaný doktorský studijní program „Bezpečnostně právního studia“ ve studijním oboru „Bezpečnostní management a kriminalistika“ má ve své nabídce zařazený mj. předmět „management“ a „informační management“. Zvláštní zřetel k shromáždění znalostí k vzdělávání manažerů pro odvětví bezpečnosti odráží interakce mezi bezpečnostní teorií a bezpečnostní praxí. Něco podobného probíhalo již dříve mezi obecným managementem a hospodářskou praxí.

Pro studenty je užitečné, když se učí modelování. Studenti architektury jsou učeni prostřednictvím urbanistických modelů poznávat historii města. Svým modelem, např. knihovny, se prezentují. Učitel před zahájením semestru ve studijním plánu v roli garanta předmětu „základy ekonomie“ modeluje strukturu přednášek a cvičení k seznámení studentů o látce. Rozděluje podíl pro participující učitele jejich úkoly, zároveň formuluje ukázkou obsahu látky pro návazné vzdělávací činnosti. Model by měl vzít v úvahu všechny systémové vazby (vstupní, výstupní i paralelní).

Dnešní pedagogická náplň a poslání univerzit prochází permanentním procesem evaluace. Akreditační řízení disponuje pravidly pro vznik a prodloužení oprávnění vysokých škol působit ve studijních programech a oborech. Přejít na kreditní systém hodnocení a výsledků směřuje na jednotlivé „vyučovací předměty“, které naplňují rozsah a kvalitu pro vymezené pensum vědomostí a dovedností studentů.

Shromážděné aktuální odborné poznatky a pedagogické zkušenosti by měly být vyhodnoceny před koncem „životního cyklu akreditace“ oboru a znovu projektovány na modely systémových návazností. Akreditační komise nemůže svým auditem podchytit všechny důležité komponenty, za které má odpovědnost univerzita. Obě instituce však mají společnou celospolečenskou odpovědnost za standardní výstupní kvalifikaci absolventů. Titul např. magistra v různých univerzitách v analogických oborech by měl mít obdobnou kvalitu⁵.

INFORMAČNÍ MANAGEMENT V OBLASTI BEZPEČNOSTI

Informační management, zde jako aplikovaný obor, modeluje účelné vazby mezi informačními systémy **v silových resortech**, bezpečnostním managementem s informačními manažery a mezi systémovými přístupy k řešení problémů řízení bezpečnosti. Bezpečnostní

⁴ Lobismus, desinformace, manipulace, ...

⁵ Zatímco existuje snaha na středních školách zavádět normovanou maturitu, vysoké školy žádné účinné standardizace nemodelují.

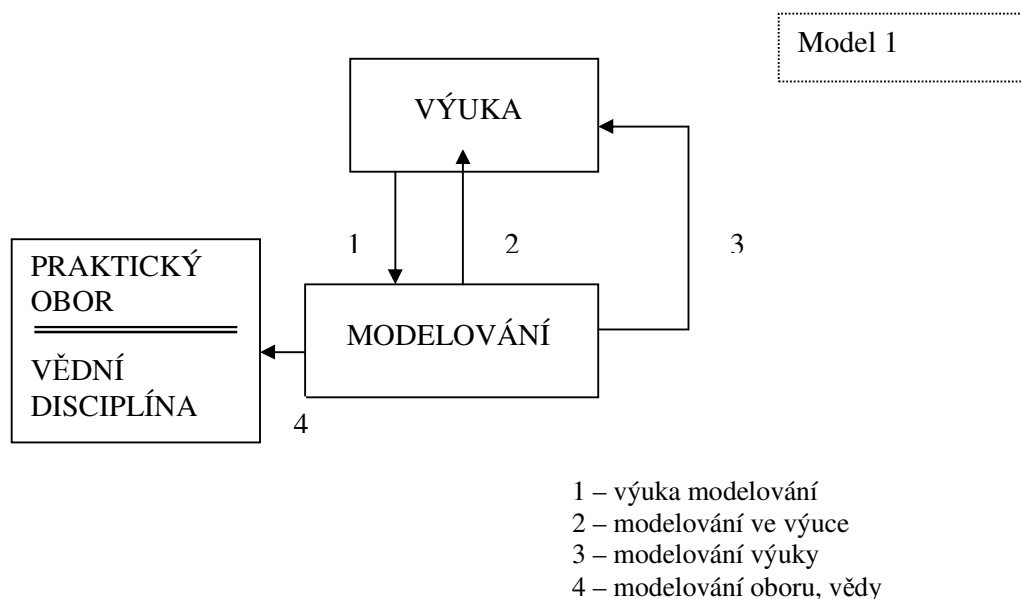
management samozřejmě vychází z managementu obecného a z dalších aplikací s ohledem na bezpečnost.

Jako příklad aplikovaného oboru v edukaci uvádíme informační management (Model 2). Výuka informačního managementu je realizována na mnoha školách. Ačkoliv tento výčet není k dispozici, je třeba uvést, že jde o poměrně mladý obor, který existuje pod různými označeními a v různém rozsahu (*např. systémy na podporu rozhodování, manažerská informatika, systémové inženýrství, oblast IS/ICT*) již řadu desetiletí. Je tu obdoba „mateřského oboru management“, který u nás takto do roku 1990 nebyl nazýván (*vědecké řízení, teorie plánování a řízení*).

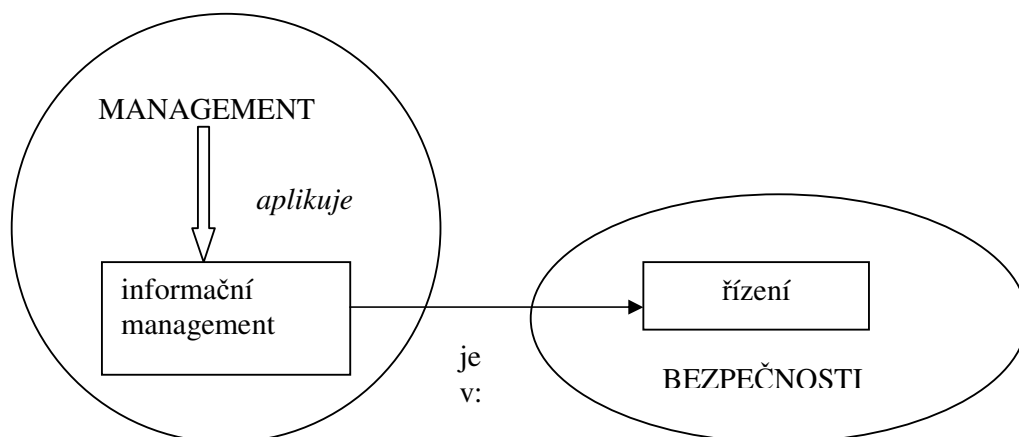
Oblast bezpečnosti, jako volný pojem, bývá pro odborné účely upřesňována. „**Odvětví bezpečnosti**“ nemá tradici, ale je definovatelné obdobně jako odvětví školství, zdravotnictví, dopravy, tělovýchovy a sportu. Odvětvová struktura není totožná se strukturou **resortní**. O resortní struktuře v oblasti bezpečnosti se vyjadřujeme spíše jako o **silových resortech**, které nyní reprezentuje Ministerstvo obrany ČR a Ministerstvo vnitra ČR. Tímto způsobem je možno se dohodnout k vymezení **systémového modelu bezpečnosti** a jejího řízení. Pro účely **vědy, výzkumu a vyššího vzdělávání** jsou východiska pro model rozvoje do jisté míry odlišná.

Za objekt nebo předmět zájmu speciálního bezpečnostního informačního managementu je považováno „odvětví bezpečnosti“ zejména jeho management. Problematikou se věnovala publikace „Informační management v bezpečnostních složkách (Lukáš-Hrůza-Kný 2008). Větší část tvoří faktografie o armádních a policejních informačních systémech. O přístupu k informatizaci silových resortů pojednává další část publikace v kritickém duchu. Výzkum na PA ČR v Praze odráží tyto poznatky i názory a pomáhá specializovat informační management v oboru bezpečnostně právních studií.

Dosud není mnoho odborných prací o speciálním bezpečnostním managementu, o bezpečnostní informatice, bezpečnostních systémových přístupech a systémovém inženýrství. Myšlenkovou mapu, která by byla vydávána za uznávaný model systému takového aplikovaného informačního managementu, čeká ještě mnoho práce.

Obr. 1: Model 1

Obr. 2 Model 2

LITERATURA

- [1] VODÁČEK Leo, ROSICKÝ Antonín. Informační management. Pojetí, poslání a aplikace. Praha : Management Press 1997
- [2] VODÁČEK Leo, VODÁČKOVÁ Olga. Moderní management v teorii a praxi. Praha : Management Press 2006.
- [3] LUKÁŠ Luděk, HRŮZA Petr, KNÝ Milan. Informační management v bezpečnostních složkách. Praha : Ministerstvo obrany AVIS 2008, 214s. ISBN 978-80-7278-460-